

GULYÁS ZSOLT

Rendészeti válaszok a modern kori népvándorlásra

Megközelítőleg 630 millióra becsüli a Gallup azoknak a számát, akik hajlanak arra, hogy elhagyják a hazájukat és új országban telepedjenek le. Közülük mintegy 19 millió kezdte meg a szükséges előkészületeket, például vásárolt repülőjegyet vagy nyújtott be letelepedési kérelmet – írja az ELTE Társadalomtudományi Kar hírlevele.

A migrációs hajlandóságot és a költözni vágyók demográfiai jellemzőit vizsgálta 146 országra kiterjedő felmérésében a Gallup. A kutatóközpont 2008 és 2010 között több mint 400 ezer felnőttet kérdezett meg a terveiről. Ennek során megállapították, nincs olyan egyértelmű faktor, amely egyeseket költözésre, másokat maradásra ösztönöz. Az anyagi helyzet, családi és egészségi állapot vagy épp a munkaerőpiaci státus egyaránt lehet oka és gátja az elvándorlásnak, ugyanígy a nemzeti bevándorlási politikák ösztönözhetik, illetve el is tántoríthatják a költözni vágyókat.¹

Hazánk Európai Unióhoz, majd azt követően a schengeni övezetbe történő csatlakozása a biztonság fogalmának újraértékelését tette szükségessé. Ma már nemcsak Magyarország biztonságáért vagyunk felelősek, hanem mint Európa illegális migráció tekintetében legaktívabb szárazföldi külső határa, a közösség egészéért is garanciát kell vállalnunk.

Az elmúlt évtizedben a migrációs útvonalak változása, a balkáni útvonal folyamatos erősödése a korábban bevált határrendészeti elvek és módszerek újragondolását sürgette.

A migrációs trendek változásának okai

Hazánk 2007. december 21-én csatlakozott a schengeni övezetbe. A csatlakozásnak nemcsak gazdasági, hanem geopolitikai hatásai is voltak. Ezek közül az egyik az irreguláris migráció erősödése volt. Magyarország megőrizte ugyan tranzitország jellegét, de mint a schengeni övezet déli kapuja, a bevándorlók kedvelt célpontjává vált.

¹ Gallup World Poll: The Many Faces of Global Migration. International Organization for Migration, 2011 [Migration Research Series No. 43]

Azonban nem csak a schengeni tagságunk következtében erősödött meg a balkáni migrációs útvonal oly mértékben, amely a magyar–szerb határ lezárásához vezetett. Jelentős szerepe volt ebben az Európai Unióban megkezdett liberalizációs folyamatoknak is. A következőkben ezeket fogom logikai sorrendben bemutatni.

A schengeni csatlakozástól 2012. december 31-ig

Néhány évtizedre visszatekintve – a kilencvenes évek végén zajló balkáni háború okozta menekültválság kivételével – számottevő bevándorlással nem találkozhattunk. Ebben az időszakban elsősorban a román és az ukrán viszonylat mutatott nagyobb aktivitást. A szerbiai határszakaszon az áru- és a gépjárműcsempészség lényegesen nagyobb fejtörést okozott a hatóságoknak, mint az illegális migráció. A hazánk schengeni csatlakozása előtti évben ezen a határszakaszon mindösszesen 341 fővel² szemben jártak el a határrendészek.

Szakemberek már a csatlakozási tárgyalások kezdetén jelezték, hogy a legális bevándorlás emelkedése mellett az illegális migráció permanens növekedésével is számolni kell. A számok mindezt alátámasztják, hiszen a csatlakozás utáni első évben több mint 2,6-szeresére, 896-ra³ nőtt az elfogott menekültek száma. A következő évben, 2009-ben ez a szám szinte megkétszereződött, 1657 ember⁴ ellen jártak el a rendőrök.

Ez a folyamat 2010-ben megtorpant, ebben az évben valamelyest visszasetett az eljárás alá vontak száma. Erre két tényező is magyarázatul szolgálhat. Szerbia állampolgárai 2009. december 19-től vízummentesen léphetnek be az Európai Unió országaiba, így a szerb állampolgárok által elkövetett tiltott határátlépések száma minimálisra csökkent. A rendőrség a jogszabályi lehetőséget kihasználva 2009 májusától idegenrendészeti őrizetbe vette azokat a külföldieket is, akik menekültkérelmet terjesztettek elő.

A bevezetett rendészeti intézkedés hatékonyságát bizonyítja, hogy 2011-ben és 2012-ben csak néhány százzal nőtt az idegenrendészeti eljárás alá vont illegális bevándorlók száma⁵. Érdemes megjegyezni, hogy ebben az időszakban az elfogott migránsok elenyésző hányada terjesztett elő menedékjogi kérelmet. Tisztában voltak azzal, hogy a kérelem elbírálásáig őrizetben marad-

² Az Országos Rendőr-főkapitányság rendészeti elemző osztály statisztikája alapján.

³ Uo.

⁴ Uo.

⁵ Az Országos Rendőr-főkapitányság rendészeti elemző osztály statisztikája szerint 2010-ben 1279 személy ellen kezdeményeztek eljárást a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság illetékességi területén. 2011-ben ez 1694-re, míg 2012-ben 2412-re emelkedett.

nak, ezért inkább túrték kitoloncolásukat, így három-négy napon belül visszatérhettek Szerbia területére, ahonnan újból próbálkozhattak. Ebben az időszakban alakult ki az embercsempészás új válfaja, az úgynevezett Havalandrendszer, amelynek lényege, hogy az embercsempész csak és kizárólag akkor kapja meg a pénzt, ha a „megrendelő” eljutott a célországba. Ennek tükrében már érthető, hogy kitoloncolás miatt élvezett nagyobb előnyt a menekültkérelemhez képest.

A kialakított – a hazai és nemzetközi jogszabályoknak is megfelelő – rendészeti gyakorlat miatt hazánkat számos kritika érte. Elsőként a jogvédő szervezetek, majd később az Európai Bizottság is kifogásolta a menekült kérelmezők őrizetbe vételét.

A menedékkérők fogva tartásával kapcsolatos ügyekben a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bírósága is több alkalommal elmarasztalta hazánkat. Az Európai Bizottság 2012 tavaszán eljárást indított Magyarországgal szemben, amely során több ponton hiányosságokat fogalmazott meg a magyar menekültügyi szabályozással kapcsolatban.⁶

A migrációs tárgyú jogszabály módosításától napjainkig

A jogszabály-változtatás elkerülhetetlen volt annak ellenére, hogy a határrendészeti szakemberek rövid távon a menedékkérelmek drasztikus emelkedésére, hosszú távon pedig az illegális útvonalak átrendeződésére, a balkáni útvonal szerepének felértékelődésére figyelmeztettek.

A 2013. január 1-jén hatályba lépő jogszabály-módosítások⁷ hatása nem sokáig váratott magára. Már a hatálybalépés évében hat és félszeresére nőtt az eljárás alá vontak száma⁸. Az elfogottak több mint nyolcvan százaléka menedékkérelmet terjesztett elő. A liberális menekültügyi szabályozás híre hamar elterjedt, 2014 végére a szárazföldi migrációs útvonalak közül a szerb–magyar határszakaszon volt a legnagyobb nyomás. Ebben az évben 31 681 migráns lé-

⁶ Klenner Zoltán: A menekültügyi őrizet és bevezetésének szükségessége. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Tanulmányok „A változó rendészet aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról. Pécs, 2013, 295–299. o. [Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV.]

⁷ A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 48. § (4) bekezdés szerint a menedékkérelmi kérelem benyújtását megelőzően kiutasítás végrehajtását az idegenrendészeti hatóság a külön jogszabály alapján folytatott menedékkérelmi eljárás jogerős befejezéséig felfüggeszti, ha a harmadik országbeli állampolgár külön törvényben meghatározottak szerint jogosult Magyarország területén való tartózkodásra. Hatályos 2013. január 1-jétől.

⁸ Az Országos Rendőr-főkapitányság rendészeti elemző osztály statisztikája alapján 2012-ben 2412, míg 2013-ban 15 882 személyt fogtak el a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság illetékességi területén.

pett hazánk területére⁹. Továbbra is magas, több mint kilencven százalék volt a menedékkérelmet előterjesztők száma.

A balkáni útvonal 2015-ben érte el csúcspontját. Ebben az évben 185 399 menekült ügyében kezdeményeztek eljárást a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság határrendészei.

Leszögezhető tehát, hogy a balkáni útvonal erősödése nem a véletlenek furcsa egybeesése. Olyan folyamatok és döntések sorozatának következménye, amelyek szívó erőként vonzották Magyarországon keresztül Európa mélyébe a bevándorlókat.

A migrációs helyzet kezelése a rendészet eszközeivel

Nováki Balázs nyugalmazott altábornagy, a határőrség egykori parancsnoka szerint „*A nemzetközi politikai, gazdasági események alakulása számomra azt jelenti, hogy eljön az idő, amikor az ország határainak őrzésére a jelenleginél jóval nagyobb hangsúlyt kell fektetni*”¹⁰. A kitűnő határrendészeti szakember már ekkor érezte azt, ami 2014 végére valósággá vált. A kialakított határrendészeti rendszer ilyen mértékű migráció önálló kezelésére nem képes. A határrendészeti szolgálati ágak van ugyan középtávú stratégiája, ennek alapján megtörténtek a határrendészeti fejlesztések, azonban az extrém mértékű bevándorlás kezelésére a kirendeltségeknél lévő humán és gazdasági erőforrások kevésnek bizonyultak. A hagyományos határrendészeti elvek és módszerek jelentős részét nem lehetett alkalmazni. A korábbi idegenrendészeti eljárási rend már a migrációs hullám elején összeomlott.

A hatékonyság fenntartása érdekében újabb és újabb módszert kellett kidolgozni. Az eljárási rend sem maradhatott érintetlenül. Meg kellett teremteni az idegenrendészeti és a menekültügyi eljárás, majd később az büntetőeljárás közötti összhangot.

Rendészeti válaszok 2015. szeptember 15-ig

A migráció első hulláma 2014. augusztus végén érte el a szerb–magyar határszakaszt. Az autópálya közelsége miatt elsősorban a Szegedi Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területe volt aktív. Ebben az időszakban főként koszovói albán nemzetiségű menekültek érkeztek hazánkba. Az előállítottak

⁹ A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság illetékességi területén.

¹⁰ Tátrai S. Miklós: Zöld mezőben csillagok. Országos Rendőr-főkapitányság, Budapest, 2011

99 százalékban menedékkérelmet terjesztettek elő. Az embercsempészek buszokkal hozták a külföldieket az államhatár közelébe.

A határrendészeknek korábban még soha nem tapasztalt jelenséggel kellett szembenéznük. A migránsok eleinte kisebb, 15–30, majd később nagyobb, 50–100 fős vagy akár ennél nagyobb létszámú csoportokban léptek Magyarország területére. A kirendeltség ilyen mértékű migráció kezelésére nem volt felkészülve. Napszakonként négy-öt járőrpárt tudott vezényelni a területre, ami már egy nagyobb csoport elfogásához sem elegendő, nem beszélve a beszállításukról és az őrzésükről.

A határőrizeti feladatok folytonosságának fenntartása érdekében az országos rendőrfőkapitány a Készenléti Rendőrség egységeivel erősítette meg a Szegeói Határrendészeti Kirendeltséget. Az elfogott külföldiek biztonságos szállítása érdekében szállító járműveket csoportosított át. Ezzel a határőrizeti tevékenység stabilizálódott.

A migrációs nyomás azonban a határrendészeti szolgálati ág másik fontos elemét is próbára tette. Az idegenrendészeti szakterületnek sem helyi, sem pedig területi szinten nem volt megfelelő technikai és humán erőforrása. Példának okáért az előállítóhelyiségek húsztől nagyobb létszám befogadására már nem voltak alkalmasak. A hagyományos idegenrendészeti eljárási rend alkalmazásával nagyobb számú ügyeket nem lehetett kezelni. Normál ügymenetben ugyanis egy hatósági segédelőadó egy csoport ügyét vitte végig. Egy személy ügyét átlagosan 45–60 perc alatt fejezte be, így a rendelkezésre álló előállítási időn belül 10–15 fővel szemben tudott idegenrendészeti eljárást folytatni. A kirendeltségen váltásonként két-három hatósági ügyintéző dolgozott. Nagyobb létszámok ügyeinek intézésére ez már kevésnek bizonyult.

Szükségessé vált tehát a kirendeltség épületének átalakítása. A garázsok egy részéből előállítóegységet alakítottunk ki. Mindemellett az épület udvarán sátrakat állítottunk fel, illetve egészségügyi központot hoztunk létre. A hatósági feladatok ellátására az ország szinte minden pontjáról érkeztek szakemberek, akik segítették a munkát. Új, hatékonyabb eljárási rendet dolgoztunk ki. Az új metódusban munkatársaink nem vittek végig egy ügyet, csak egy-egy munkafolyamatot végeztek el. Az előállítás után a tolmácsok segítségével felvettük a külföldiek adatait. Már itt nyilatkoztak arról, hogy menedékjogi kérelmet terjesztenek-e elő. Ezt követően egy csoport a ruházat és a csomag átvizsgálását végezte, majd egy másik helyiségben a kollégák rögzítették az ujjlenyomatukat, és fotót készítettek róluk. Ezzel párhuzamosan egy másik csoport a felvett adatlapok alapján megkezdte az adatok felvitelét az idegenrendészeti rendszerbe. Az ujjlenyomat levétele után került sor a meghallgatásra.

Az eljárás alá vontak jelentős része menedékkérelmező volt, ezért a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalra is jelentős feladat hárult. A hatékonyság növelése érdekében a hivatal munkatársai beköltöztek a kirendeltségre. A felvett adatlapok alapján már előre jelezni tudtuk, kik lehetnek kérelmezők, így az ügyintézők előkészíthették az iratokat.

A kialakított moduláris rendszer jelentős mértékben gyorsította az ügyek feldolgozását. Lehetővé tette a különböző hatóságok párhuzamos munkavégzését. Elősegítette az ügyfelek megfelelő figyelemmel kísérését, hiszen az együtt elfogott személyeket egyben kezeltük, ügyüket egy időben fejeztük be. Természetesen az is fontos, hogy az eljárás alá vontak folyamatosan mozogtak fázisról fázisra. Azt érzékelték, hogy ügyük halad, így nyugodtan, viszonylag türelmesen várták ki az eljárás végét. Az így kialakított rendszer 300-350 külföldi ügyének feldolgozására volt alkalmas.

Az elfogott külföldiek száma azonban napról napra tovább emelkedett, elérte, majd meghaladta a napi ötszázat. A Szegedi Határrendészeti Kirendeltség központi épülete több külföldi ideiglenes elhelyezésére már nem volt alkalmas, ezért újabb lehetőségek kidolgozása vált szükségessé. Első lépésként a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság kiskunhalasi objektumában hoztak létre meghallgató központot, ahol naponta 200-250, majd a további fejlesztések után 450-500 külföldi ügyét rendezték. A kialakítás során itt is helyet kapott a bevándorlási hivatal. A központban a Bács-Kiskun megyei rendőrök nemcsak a saját területükön elfogott külföldiek ügyét rendezték, hanem azokét is, akikkel szemben Csongrád megyében nem volt mód eljárást indítani. Ebben az esetben az előállítás Kiskunhalasra történt, és itt a szegedi ügyfelek ügyét a Szegedi Határrendészeti Kirendeltség nevében vizsgálták ki munkatársaink.

Az elfogási adatok folyamatos emelkedése miatt szinte naponta kellett változtatni a kialakított rendszeren. A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (Harm. tv.) vonatkozó rendelkezése alapján a rendőrség nyolc óra időtartamra előállíthatja azokat a harmadik országbeli állampolgárokat, akik állampolgárságukat vagy a Magyarországon való tartózkodásuk jogszerűségét nem tudják hitelt érdemlően igazolni. Ez az idő négy órával meghosszabbítható. További tizenkét óra visszatartási idő rendelhető el, ha az eljárás alá vont személyazonosságának megállapításához ez indokolt.¹¹ Már 2015 elején, a koszovói bevándorlási

¹¹ A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 67. § (4) bek.: *Azt a harmadik országbeli állampolgárt, aki a magyarországi tartózkodás jogszerűségét vagy személyazonosságát hitelt érdemlően nem tudja igazolni, illetve az e törvényben foglalt szabályokat megsérti, az idegenrendészeti hatósághoz elő kell állítani. (5) Ha az előállítás időtartama alatt a har-*

hullám csúcspontján érzékelhető volt, hogy még nagyobb ügyszám esetén már nem lesz elegendő a 24 órás előállítási idő. A törvényesség fenntartása érdekében javaslatot tettünk a Harm. tv. módosítására. Az Országos Rendőr-főkapitányság határrendészeti főosztályán keresztül azt kértük a jogalkotótól, hogy a visszatartási időt emelje meg további tizenkét órával, így az idegenrendészeti eljárás lefolytatására harminchat óra állna rendelkezésünkre. A bevándorlási hivatal további tizenkét óra visszatartás kezdeményezésének lehetőségét kérte, amit a rendőrség rendel el.

A törvényjavaslatot az Országgyűlés 2015 nyarán elfogadta, és módosította a Harm. tv.-t. A módosítások 2015. augusztus 1-jén léptek hatályba.¹² Ezzel mindkét idegenrendészeti hatóság nagyobb mozgásteret kapott.

Ekkorra azonban már újabb csúcsokat ért el a szerb–magyar határon beözönlő tömegek száma. A jogszabály módosítása mellett az ügyfeldolgozással kapcsolatos kapacitást is növelni kellett, 2015 augusztusában már nemcsak Kiskunhalason, hanem az ország szinte minden pontján a Szegeden elfogott külföldiek ügyét dolgozták fel. Világossá vált, hogy tovább nem várathat magára a biztonsági határzár megépítése, hiszen a bevándorlók már közbiztonsági kockázatot jelentettek nemcsak a déli településeken, hanem a fővárosban is.

Rendészeti válaszok 2015. szeptember 15. után

Az ideiglenes biztonsági határzár, a vele összefüggő jogszabályváltozások¹³, valamint az államhatár őrzésére rendelt létszám növelése új időszámítást hozott a határrendészeti szolgálati ág életébe. Nemcsak a határ őrzetével kapcsolatos alapelveket kellett újra gondolni, hanem az idegenrendészeti, mene-

madik országbeli állampolgár tartózkodásának jogcíme vagy a harmadik országbeli állampolgár személyazonossága nem állapítható meg, a harmadik országbeli állampolgárral szemben legfeljebb tizenkét óra időtartamra visszatartás intézkedést kell alkalmazni, amely ellen panasznak van helye.

12 A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 67. § (6) bek.: Ha az előállítás alatt álló harmadik országbeli állampolgárok kivételesen nagy száma súlyos terhet ró az idegenrendészeti hatóság kapacitására, az (5) bekezdésben foglalt visszatartás intézkedést az idegenrendészeti hatóság legfeljebb huszonegy óra időtartamra rendelheti el, amely ellen panasznak van helye. (7) Ha a harmadik országbeli állampolgár az előállítás vagy visszatartás időtartama alatt nemzetközi védelem iránti kérelem előterjesztésére vonatkozó szándékát az idegenrendészeti hatóság előtt kinyilvánítja, az idegenrendészeti hatóság a harmadik országbeli állampolgárral szemben az előállítás vagy visszatartás időtartamán túl további, legfeljebb tizenkét óra időtartamra visszatartás intézkedést alkalmazhat a menekültügyi hatóság intézkedéséig. A visszatartás ellen panasznak van helye.

13 Az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló 2015. évi CXL. törvény, 2012. évi C. tv. (Btk.) 352/A § Határzár tiltott átlépése; 352/B § Határzár megroggálása; 352/C § Határzárral kapcsolatos építési munka akadályozása; 353. § Embercsempészés büntetési tételének szigorítása.

kültügyi és a büntetőeljárás közötti összhang megteremtése is nagy nehézséget okozott.

A 2012. évi C. törvény (Btk.) módosítása nyomán büntetőjogi felelősség terheli mindazokat, akik az államhatárt a biztonsági határzár megsértésével lépik át. A büntetőjog primátusának következményeként a biztonsági határzár átlépésén tetten ért személyekkel szemben büntetőeljárást kezdeményezünk. Az ügyeket a nyomozók gyorsított eljárásban folytatják le. Azon személyek esetében, akikkel szemben a büntetőeljárásnak nincs helye (például gyermekkoriak), vagy távollétükben folytatják le az eljárást (ilyenek lehetnek a fiataalkoriak, kisgyermekes anyák), a büntetőeljárásból idegenrendészeti eljárásba kerülnek.

Előfordulhat, hogy az elfogáskor nem áll rendelkezésre elegendő bizonyíték a határzár tiltott átlépése bűncselekmény gyanújának megállapításához. Ez esetben idegenrendészeti eljárást kell lefolytatni. Ha az idegenrendészeti eljárás során felvetődik annak a gyanúja, hogy a külföldi a biztonsági határzár megsértésével lépett hazánk területére, az idegenrendészeti eljárást fel kell függeszteni, és az illetőt át kell adni a nyomozó hatóságnak.

A külföldiek az eljárás bármely szakaszában folyamodhatnak menedékjogi védelemhez. A büntetőeljárás során benyújtott kérelem az eljárás befejezését nem befolyásolja, azonban az ítélet kihirdetése után – a kiszabott büntetés mértékétől függően – a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal elé kell állítani, ahol a kérelmét írásba foglalják, és elbírálják. Idegenrendészeti ügymenet során kinyilvánított menedékjogi kérelem esetén az eljárást fel kell függeszteni, és a kérelmezőt a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal elé kell állítani.

Mindhárom eljárás végződhet kiutasítással, ami azt jelenti, hogy a vonatkozó – az Európai Unió és a Szerbiai Köztársaság között létrejött¹⁴ – visszafogadási egyezmény értelmében a szerb fél részére felajánljuk az országa területéről érkezett külföldieket, majd előre egyeztetett időpontban és helyen kitoloncoljuk őket. A szerbiai fél azonban 2015. szeptember 15-től következetesen elzárkózik az egyezmény betartásától.

A kialakított eljárási rend, valamint a szerb hatóságok passzivitása az embercsempészek tevékenységére is ösztönző hatást gyakorolt. Elsődleges cél a biztonsági határzáron való átjutás bármilyen áron. Ezért a 2015. szeptember 15. és 2016. július 4. közötti időszakban a határzár átlépése után keresték a ható-

¹⁴ A TANÁCS HATÁROZATA (2007. november 8.) az Európai Közösség és Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság közötti, az engedély nélkül tartózkodó személyek visszafogadásáról szóló megállapodás megkötéséről (2007/817/EK).

sággal a kontaktust, akár a határzár közvetlen közelében, akár attól néhány száz méterre. Teljesen mindegy, milyen eljárás indult ellenük, mert azonnal menedékkérelmet terjesztettek elő, az eljárás végén pedig – az esetek többségében – nyílt befogadóállomásra kerültek.

A határőrizeti tevékenységünket ezek ismeretében kellett kialakítanunk. Az elsődleges cél tehát az államhatáron átjutás megakadályozása volt. Ezért jelentősen növelni kellett a határzár melletti járőrsűrűséget. Szükségessé vált a felderítő-biztosító eszközök koncentrálása is. A meglévő stabil és mobil hőképfelderítő eszközök mellett más főkapitányságok alárendeltségébe tartozó eszközöket csoportosítottak erre a határszakaszra. A határrendész szakemberek által meghatározott helyekre úgynevezett „magasfigyelőket” telepítettek, ezzel is növelve a felderítés hatékonyságát. A határőrizeti tevékenység másik két fontos alapelve a flexibilitás és a mobilitás. Az információk mindkettő megvalósulásához rendelkezésre álltak, de a megfelelő út nem. Esős időben sorra veszítettük el azokat a szakaszokat, amelyeken nem lehetett gépkocsival közlekedni, ezért egy szilárd burkolatú manőverút megépítését szorgalmaztuk.

A változások sora azonban itt nem ért véget. Az Országgyűlés 2016. június 13-án elfogadta az államhatárról szóló törvény módosítását¹⁵. Ennek értelmében a rendőrség az államhatártól számított nyolc kilométeres sávban jogosult feltartóztatni, és a biztonsági határzáron létesített kapun visszakísérni azokat a külföldieket, akik a Magyarországon való tartózkodásuk jogszerűségét nem tudják hitelt érdemlően igazolni. Velük szemben szabálysértés miatt figyelemzetéssel élnek, egyben tájékoztatják őket, hogy ha menedékkérelmet kívánnak benyújtani, azt a legközelebbi tranzitónánál megtehetik.

A jogszabályváltozás új elkövetési módszerekre kényszerítette az embercsempészeket. Már nem volt elegendő a határzáron átjuttatni a migránsokat, ki kellett vinni őket a nyolc kilométeres sávból. Az államhatáron végződő embercsempész tevékenységet ki kellett terjeszteni az államhatáron túlra. A bűnszervezeteknek olyan személyekre volt szükségük, akik a csoportokat tovább szállítják hazánk belsejébe, vagy más országba.

¹⁵ 2016. évi XCIV. törvény a határon lefolytatott menekültügyi eljárás széles körben való alkalmazhatóságának megvalósításához szükséges törvények módosításáról 3. Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény módosítása 3. § Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény 5. §-a a következő (1a) bekezdéssel egészül ki: „(1a) A rendőr Magyarország területének a Közösségi Kódex 2. cikk 2. pontjának megfelelő külső határ szerinti határvonalától, illetve a határjeltől számított 8 km-es sávon belül feltartóztathatja a Magyarország területén jogellenesen tartózkodó külföldit, és az (1) bekezdés szerinti létesítmény legközelebbi kapuján átkísérheti, kivéve, ha bűncselekmény elkövetésének gyanúja merül fel.”

Szükségessé vált tehát a kialakított határőrizeti rendszer ismételt módosítása. Az első vonal hatékonyságának fenntartása mellett olyan második vonalra volt szükség, amelyik képes az államhatáron átjutó csoportok felkutatására, feltartóztatására.

Indokolt volt egy olyan harmadik vonal kiépítése is, amelyik folyamatos ellenőrzésekkel ellehetetleníti az embercsempészek tevékenységét, megakadályozza, hogy kijussanak a nyolc kilométeres sávból.

Jövőkép

Az elmúlt év azt bizonyítja, hogy a modern kori népvándorlás egyik fő iránya továbbra is a szerb–magyar határszakasz lesz. Várhatóan növekszik azok száma, akik a jobb megélhetés reményében útra kelnek a nyugat-balkáni útvonalon. Az ideiglenes állapot helyett tartós, minden tekintetben fenntartható helyzetet kell megteremteni, ami a biztonság mellett az erők csökkentését is előidézi. Ennek az egyik lépése a Készenléti Rendőrség határvadász létszámának háromezer fővel történő növelése, valamint a biztonsági határzár műszaki fejlesztése. A biztonsági határzárra telepített kamerarendszer, a hozzá kapcsolódó jelzőrendszer, a szerb–magyar határszakasz mentén épített szilárd burkolatú út, valamint a második kerítés mind ezt a célt szolgálja. Meggyőződésem, hogy csak akkor lehetünk eredményesek, ha a technikai fejlődést a határőrizeti rendszer fejlesztése is követi.

A kidolgozott komplex védelem lehetőséget teremt a humán erőforrások optimálisabb, kevésbé leterhelő alkalmazására. A migrációs trendek alakulása azonban nem teszi lehetővé a drasztikus létszámcsökkenés bekövetkezését. Ezért olyan metódus kidolgozása szükséges, amely képes eleget tenni mindkét követelménynek.

A korábbi háromlépcsős határőrizeti módszer helyett a kétlépcsős rendszer kialakítása indokolt. Az első lépcsőt kiegészítik a huszonnégy órában üzemelő stabil hőkamerák. A manőverúton egymástól öt kilométerre elhelyezkedő gépkocsizó járőr párok biztosítják a folyamatos rendőri jelenlétet. A második, úgynevezett „belső kerítés” vonalában, egymástól öt kilométerre négy, egyesített konténer segíti a készenléti szolgálatot ellátók pihenését. A területre rendelt rendőri erő váltja a gépkocsizó járőröket, önálló elgondolás vagy utasítás alapján kiválasztott magasfigyelőkből kontrollálják a területet, időszakonként ellenőrzik a második kerítést. Ezen kívül az adott öt kilométeres szakaszhoz tartozó mélységi területeken szűrő-kutató munkát folytatnak.

A fennmaradó időben pedig készültségben vannak. A saját területen észlelt jelzésekre a manőverúton és a belső kerítés honi oldalán is zárnak.

A második vonal a mélységben, a közlekedésre alkalmas utakat ellenőrzi. A mobil képfelderítő eszközöket itt lehet hatékonyabban alkalmazni, figyelési, rejtett figyelési és okmányellenőrző feladatokat hajt végre, behatolás esetén zár. A hőkamerás járművek a migránsok haladási irányába települnek. Ha a behatolás a másik csoporthoz tartozó öt kilométeren belül történik, oldalzárást hajtanak végre.

Összegzés

A határőrizet hazánkban több mint százéves múltra tekint vissza. Ez idő alatt összességében nem ment át annyi változáson, mint az elmúlt két évben. A különböző alapelveket, módszereket nem a tudomány, hanem a gyakorlati szakemberek dolgozták ki. Nem volt lehetőség tesztelésre, mindent azonnal, éles helyzetben kellett alkalmazni. A tudományra vár a feladat, hogy a kipróbált rendszereket elemezzék, értékeljék, levonják a következtetéseket. A gyakorlat által formált, és a kutatómunka során elméletté alakított tézisek lehetnek a határrendészet modern kori alapjai, ez a közös munka lesz az igazi és egyértelmű rendészeti válasz a modern kori népvándorlásra.